

OFFISERENE SOM SVIKTET

Morgenbladet
25/4 - 78

Morgenbladet
25/4 1978

I DEN FLOM av «krigs-litteratur» vi nu opplever, er «offiserene som sviktet» et gjennomgangs-tema. Legenden som søkes skapt er at offiserene sviktet, mens folket med F i grotesk, reiste seg til kamp.

En basis for legenden er at tusen av de fjorten tusen norske offiserer som ble gransket i de første etterkrigsår, ikke ble godkjent, og ble strøket av rullene. For 100 av dem gjaldt det forhold i 1940, og for ca. 900 var passivitet i okkupasjonsårene årsaken.

Vi føler trang til å snu på problemstillingen. Egentlig er det ganske oppsiktsvekkende at så få - godt under 10 prosent, mistet sin offisersgrad. Sammenlignet med andre okkuperte land, kom det norske offiserkorps ut av den annen verdenskrig med all ære i behold.

HVA VAR situasjonen hvis vi er nøkterne? Forsvaret var vanskjøttet. Vernepliktige offiserer fikk ikke gjøre tjeneste, fikk ingen videreutdanning. Regjeringen mistet hodet 9. april. Mobiliseringen var ytterst diffus. Så sent som i august 1940, talte hverken Kongen, statsministeren eller utenriksministeren om fortsatt kamp over London radio. Alt dette er kjent.

Hva som er mindre kjent er at norske offiserer som befant seg i Sverige i 1940, ble stillet fritt av Regjeringen. De fikk valget mellom å reise hjem til det okkuperte Norge, eller forbli i Sverige, hvor de kunne motta lønn av legasjonen. Men de var ikke ønsket i Storbritannia.

SENTRALE politikere og sivile embetsmenn som befant seg i Nord-Norge eller i Sverige, reiste tilbake til okkupert område. Parolen, understøttet av Nygårdsvold-regjeringen i

London var at hjulene hjemme måtte igangsettes.

Efter at Forsvarets Overkommando var etablert i 1942, kom det heller ingen kallelse til hjemmевærende offiserer. Tvert imot ble det sendt melding hjem om at man bare kunne motta et begrenset antall offiserer, fortrinnsvis flyvere.

HJEMMEVÆRENDE offiserer organiserte dem første motstandsbevegelsen, Milorg var offiserenes verk. Forsøkene på å utnytte Arbeidstjenesten kan man i dag si var halsløs gjerning. Men man kan ikke stemple de offiserer som i 1941-42 trodde det var mulig. Et antall av dem som ikke ble strøket som offiserer under etterkrigsoppgjøret, var født i forrige århundre og hadde ikke vært i uniform siden nøytraliseringsvakten under første verdenskrig. De satt i sivile ombud, og ble faktisk ikke betraktet som offiserer. Hva de vel heller ikke var.

UTEN MILITÆR trening, uten kallelse til å reise ut, i sivil virke, mens parolen var å få hjulene igang, var det da underlig at et antall forholdt seg «militært passive»? Vi synes det er oppsiktsvekkende at under 10 prosent av dem som hadde hatt en offisersgrad ble stemplet som passive under etterkrigsoppgjøret. For vi skal også huske at atmosfæren var adskillig bisk. Men var ute efter skalper. NU KREVER Oktober Forlag (AKP-m) at også det foreliggende materialet om gransking av fjorten tusen (mer eller mindre) offiserer skal offentliggjøres, trykt på Statens bekostning. Grafser har vi hatt til alle tider. Kanskje er det en menneskerett å være grafser. De som er det kan vel ikke noe for det.